

Aktyvi ir inovatyvi mokyklos biblioteka: lūkesčiai ir perspektyvos

Rugsėjo 9 d. Klaipėdoje įvyko konferencija, skirta mokyklų bibliotekininkams. Joje sveikinimo žodį tarė Švietimo ir mokslo ministrė A.Pitrėnienė, Klaipėdos vicemerė J.Simonavičiūtė bei KU rektorius prof. habil.dr. E.Juzeliūnas. Po iškilmingos dalies garbūs svečiai išskubėjo savais reikalais. Liko savo pranešimo skaityti Švietimo ir mokslo viceministrė dr. N.Stomina. Pranešimo pavadinimas (“Inovatyvi mokyklos biblioteka- švietimo sistemos siekis”) neturėjo nieko bendro su jo turiniu. Smagiausia, kad perskaičiusi pranešimą ir ši garbi viešnia išbėgo savais keliais, tiesa, grįžo tik į diskusijas, taip pademonstruodama, kad **mokyklos** bibliotekininkų problemos nėra jai įdomios ar svarbios, jas “gali” spręsti palikta atstovė E.Bugailiškienė, atsakanti už neformalųjį švietimą. Mūsų problemas, pasirodo, “gali” spręsti Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras ir KU, “pareklamavęs” savo Sveikatos mokslų fakultetą. Kyla klausimas, kiek dar iš mūsų ir iš šių institucijų, kurias privertė organizuoti šią konferenciją, galima šaipytis? Jau daugiau kaip dešimtmetį įvairios valdžios ir jų atstovai, klausydami mūsų prašymų, vis tiek nieko neišgirdo arba nenorėjo girdėti. Aš abejoju ir šįkart, kad būsimė išgirsti. Kodėl? Šiame renginyje įžvelgiame tik priešrinkiminį šou, prisidengiant Bibliotekų metais. Juolab, kad konferencijų pranešėjai mažai ką bendro turi su mokyklos bibliotekininkų **tiesioginiu** darbu. O ir pati konferencija organizuota ne per Tarptautinę mokyklos bibliotekininkų dieną, kuri švenčiama spalio mėnesį, bet tuomet, kai mokykloje darbas neįmanomas be bibliotekininko veiklos- vadovėlių ir programinės literatūros dalinimo pats įkarštis. Taigi, mes matome spektaklį, besitęsiantį toliau su kitais personažais. Jeigu mes klystame, tada atsiprašome ir eilinį kartą pristatysime tai, ko mes niekaip dešimtmetį nesulaukiame, bet vis viliamės, kad kažkam nėra vis tiek, kokioje mokykloje mokosi ir skaito vaikai.

Kokia mokyklų bibliotekų realybė ir ko mes siekiame?

Pirmiausia siekiame, kad ir savivaldybės, ir Kultūros bei Švietimo ir Mokslo ministerijos atstovai galų gale ne “pliusiukus” popieriuose dėlūtusi apie vykdomą bendradarbiavimą su mokyklų bibliotekomis, bet realiai dirbtų savo darbą – ne tik prieš rinkimus domėtusi mūsų problemomis, bet jas išties spręstų, o ne vaidintų, kad jas bando spręsti. Jūsų pagalba turėtų būti ne epizodinė (priešrinkiminė), bet sisteminga ir produktyvi. Prašome įsteigti **veikiančią** (“ne popierinę”) profesionalią darbo grupę, kuri parengtų mokyklos bibliotekų strateginį planą, kurį būtų galima įgyvendinti ir pasiekti didelių, realiai apčiuopiamų pokyčių mokyklos bibliotekose. Juk jos tiesiogiai susijusios su skaitomumo skatinimu.

Antra, siekiame keisti požiūrį į mokyklų bibliotekas ir prašome nemanyti, kad jos yra visiškai atgyvena ir vertos tik kelių euro centų. Primename, kad biblioteka mokykloje atlieka ypač svarbų kultūrinį-informacinį vaidmenį. Net palyginę biblioteką su keliais euro centais “neprašausite”, nes būtiniausių prekių be tų kelių skatikų neįsigysite nei “Lidle”, nei “Rimi”, nei “Maximoje”. Taigi, kur daugiau, jei ne mokyklos bibliotekose vyrauja DAR nesukomercinta ir “nesupopsinta” tautinė atmosfera, nors ir labai skurdi. Kur, jei ne į mokyklos biblioteką, gavęs užduotį, atbėga mokinukas ieškoti informacijos ar programinės literatūros? Kur apie mokymo priemones informacijos ieško mokytojas ar pavaduotojas? Mokyklos bibliotekose akis badantis skurdas turėtų rūpėti ne tik Kultūros ministru, kuris skraido pas užsienio lietuvius į užjūrius susipažinti su ten puoselėjama lietuvių tautybe. Pirmiau pasirūpinti turėtumėme savoje šalyje kultūros institucijų puoselėjimu, o ne skurdinti ir niekinti su dabartiniu finansavimu, kuris mokyklos bibliotekų darbuotojams net nebejuokingas.

Trečia, inovatyvioje bibliotekoje turi dirbti savo darbo svarbą suvokiantys ir padorų atlygį už tai gaunantys darbuotojai. Mes jau pavargome prašyti, reikalauti ir įrodinėti, kad tik tinkamą profesinę ar pedagoginę kvalifikaciją turintis bibliotekininkas gali dirbti ten, kur jauni žmonės ateina ne tik knygos pasiimti, bet ir konsultuotis. Ar gali vargiai pabaigęs 10 ar 12 klasių, neskaitantis knygų, vos parašantis ir facebook'e tik "laikinantis" bibliotekos darbuotojas konsultuoti gimnazistus ar mokytojus? Jeigu bet kas gali dirbti bibliotekoje, t.y. kultūrinėje – informacinėje sferoje, tai apie kokias inovacijas ministrų kabinetuose yra "sapnuojama"? Mes sutinkame kelti kvalifikacijas, tik ne dėl popieriaus ar pažymos, kurios nieko mums neteikia, bet dėl realių pokyčių savo darbuose.

Ketvirta, Lietuva modernėja dalyvaudama europiniuose projektuose. Įvairūs projektai užklysta ir į mokyklų bibliotekas. Kukulūs projektai, kasmet organizuojami ar inicijuojami paties mokyklos bibliotekininko, atneša nors mažai finansinės naudos, bet ji būna tikslinė, vykdoma konkrečiam tikslui pasiekti. Bet garsiausi knygų lietuviški projektai ar akcijos, pvz., KNYGŲ KALĖDOS, turėtų džiuginti, bet dažnai mus, mokyklų bibliotekininkus, glumina. Stebina per mažai viešinama kai kurių projektų sklaida ir kai kurių projektų tikslui pasiekti pasitelkiamos priemonės. Per pirmąsias Knygų kalėdas bent jau Klaipėdos mokyklos gavo viešųjų bibliotekų nurašyto fondo knygas. Buvo kilusi mintis taip pat mokykloms išsivalyti fondus ir "apdovanoti" viešąsias bibliotekas tuo pačiu "gėriu". Deja, taip žemai nebepuolėme. Tačiau ir taip turėtų būti aišku, kad dovanotų **pigiausių** knygų, užsistovėjusių lentynose, nereikia ir mokykloms, joms trūksta **programinės** ir **informacinės** literatūros. Iš ministerijų, beje, taip pat gauname dovanų gražiais viršeliais ir brangaus popieriaus išleistų knygų apie Nepriklausomybės aktų signatarus arba apie XVIIa. bažnyčių vizitacijų dokumentus. Turbūt nereikia atsakyti į klausimą – ar jas skaito? Mes ne prieš dovanas ar projektus. Mes prieš tuščią pinigų švaistymą be tikslo. Prašome, kad projektai būtų ne skaitlingi, bet tikslingi, ne vienadieniai, o tęstiniai. Galų gale ir pats bibliotekų modernėjimas negali būti įspraustas į **tokią** projektinę sampratą.

Penkta, modernėjančiame pasaulyje privalo modernėti mokyklų bibliotekos, diegdamos savo darbe naująsias technologijas. Ne visos mokyklos jas diegė, nes ne visose dirba kvalifikuoti specialistai ir ne visose mokyklose buvo skiriama lėšų įrangai įsigyti, jai atnaujinti. Todėl dar šiandien ne visos mokyklų bibliotekos turi laisvą prieigą prie interneto, ne visų kompiuteriai yra su naujomis Windows versijomis, nerbsite čia ir spausdintuvo ar kopijuoklio, skanerio, be kurio jaunimas mokyklose sunkiai gali išsiversti mokymosi procese. Šiandien situacija paradoksali, nes mokyklas yra užvaldę IT įvairūs specialistai, kurie neturėdami sukurto veikiančio **galutinio** produkto laimi viešuosius konkursus, projektus, o tada pradeda jį (tą produktą) kurti> diegti> tobulinti> perkurti > sistemą parduoti ir t.t. Kaip mes matome, puikiai taip įsisavinami kažkieno skirti pinigai. Kenčia mokyklose visi- vaikai, tėvai, pedagogai, bibliotekininkai, su kuriais leidžiama įžūliai eksperimentuoti. Mes ne prieš IT kompiuterines programas. Mes sakome, kad privalome dirbti su veikiančiomis, išbandytomis ir licencijuotomis sistemomis.

Šešta, pasigendame vieningos dokumentų tvarkymo sistemos mokyklų bibliotekose, nes ne tik su skirtingomis IT programomis privalo jau dabar, šiandien, dirbti bibliotekininkas (MOBIS, TAMO, MANO DIENYNAS...), bet nebėra net vieningos bibliotekos dokumentų apskaitos, nes ją pradėjo koreguoti centralizuotos buhalterijos darbuotojai ir ne tik... Kiekvienas dirba taip, kaip nori mokyklos direktorius ar buhalterė ir niekam nebeįdomu, kad jų samprata, švelniai tariant, prasilenkia su Bibliotekų įstatymu. O kvalifikuoto švietimo specialisto, kuris pagelbėtų bibliotekos darbuotojui net nėra.

Kyla klausimas- kodėl toks chaosas mokyklose? Atsakymas labai paprastas ir viską reziumuojantis: nėra sukurtos jokios mokyklų bibliotekos strategijos. Kadangi nėra vizijos, tai jau dešimtmetį nėra jokių galimybių ir mūsų problemas išspręsti. Puikiai suvokiame, kad esame skaudi rakštis Švietimo ir Kultūros ministerijoms, bet atsivers dar didesnės žaizdos, kai mokinys iš tokio lietuviško požiūrio į mokslą ir kultūrą dar labiau šaipysis arba ir toliau emigruos į tas šalis, kuriose ypatingas dėmesys skiriamas informacinės, išsilavinusios ir kultūringos visuomenės auginimui. Pokyčių reikia ČIA ir DABAR, kol dar neišvažiavo visa kultūringa ir mokslui bei žinioms neabejinga Lietuva.

Gaila, kad vykusi konferencija- desperatiškas vaidinimas prieš rinkimus. Graudu buvo darkart įsitikinti, kad ŠMM neturi profesionalų net ministrų kabinetuose. Tik nuosprendis, kad turi būti įkurta darbo grupė, teikia vilties. O viltis, kaip žinia, miršta paskutinė...